

Tekenen in de tijd 13

Bij een uitvaart waarin Erik Borgman pas geleden vooring, bleek bijna niemand katholiek genoeg opgevoed om mee te kunnen bidden of te weten wat te doen. Maar niemand twijfelde aan het belang. Het onzegbare krijgt in onze traditie woord en gestalte.

We noemden hem 'oom', maar het was een tamelijk ver familielid dat we afgelopen zaterdag begroeven op Barbara. Dankzij een uitglijder van een reclamebureau zet deze dodenakker zich tegenwoordig in de markt als 'een begraafplaats die leeft', maar zijn kerkhof en kapel verder nog geheel de oude. Door omstandigheden staan wij tamelijk dicht bij de dochter. Zij wilde haar vader volgens zijn wens katholiek begraven, maar de IJsselsteinse pastoor Wim van Wijk die dat volgens afspraak zou doen, was anderhalve week eerder zelf overleden. Dus stond ik daar nu. Van harte, maar ook met de nodige schroom. Je wilt het leven van de overledene recht doen, het lichte erin, maar ook de moeizaamheid, de gebrokenheid, het donkere. Je wilt de aanwezigen recht doen in hun verdriet. Maar je wilt ook verkondigen dat wat goed was aan dit leven, in God bewaard blijft en wat niet goed was, wordt vergeven.

Begraafplaatsbeheerder Nico de Bree vertelde mij dat het soort uitvaarten echt aan het veranderen is. Wierook en wijwater bij de kist zijn er vaak nog wel, maar ook minder dan vroeger. Maar nauwelijks nog eucharistievieringen en ook steeds minder communievieringen. Ook bij deze uitvaart werd geen eucharistie gevierd. Dat bleek een goede keus. Slechts een zeer klein deel van de aanwezigen gaf blijk van ook maar enige vertrouwdheid met de katholieke liturgie, dus er was er waarschijnlijk ook maar een zeer klein deel ter communie gegaan. Wat bedoeld is om te verenigen, verdeelt dan.

Nu zou je kunnen denken dat in een dergelijke situatie een katholieke begrafenis weinig meer is dan nostalgie. Mijn ervaring is echter anders. Mensen weten heel goed dat een leven niet opgaat in de anekdotes die je erover kunt vertellen. Ze weten dat alleen niet goed uit te drukken. De katholieke traditie weet dat wel en mensen herkennen dit. Ze twijfelen vaak vooral of ze er zomaar gebruik van mogen maken, of dit wel voor hen bedoeld is.

Zondag 21 oktober is het Wereldmissiedag. Ik heb er al twee keer eerder aandacht aan besteed dat paus Franciscus dit jaar de hele maand oktober op bijzonder wijze aan de missie heeft toegewijd onder het motto 'gedoopt en gezonden'. De katholieke uitvaart is een krachtige manier om te verkondigen dat 'niemand van ons ... voor zichzelf alleen (leeft) en niemand van ons ... voor zichzelf alleen (sterft)'. Immers, 'daarvoor is Christus gestorven en weer levend geworden, om Heer te zijn over doden en levenden' (Romeinen 14,7.9). Hetgeen een krachtige en belangrijke boodschap is in onze wegwerpcultuur, waar de waardigheid van velen niet wordt gezien en niet wordt geëerd.

Dit was ook de toon van het gesprek dat Hermen van Dorp en ik hadden met twee mensen die niet aanwezig konden zijn bij onze eerdere bijeenkomst over wat de epidemie van *burn-out* ons te zeggen heeft. Het leven wordt onmogelijk als we steeds moeten bewijzen dat we de moeite waard zijn en betekenis hebben. Dit staat haaks op de kern van het christelijk geloof: 'Hierin bestaat de liefde: niet wij hebben God liefgehad, maar God heeft ons liefgehad' (1 Johannes 4,10). Zomaar en om niet. We bestaan omdat we bemind worden en we hoeven niet te bewijzen dat we terecht bestaan, dat het ergens goed voor is dat we er zijn. Dat wij er zijn, is intrinsiek goed. Dit daadwerkelijk zichtbaar, hoorbaar en voelbaar maken, dat is onze missie.

Erik Borgman, lekendominicaan
voorzitter van de programmaraad van het Huis van Dominicus